

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI ZBOR

MANDAT

V

SLAVNOSTNA
SEJA

22. 12. 2010

SEJNI ZAPISI DRŽAVNEGA ZBORA

SLAVNOSTNA SEJA DRUŠTVA POSLANCEV 90

(22. december 2010)

SLOVENIJA JE DEMOKRATIČNA REPUBLIKA. SLOVENIJA JE PRAVNA IN SOCIALNA DRŽAVA.
SLOVENIJA JE DRŽAVA VSEH SVOJIH DRŽAVJANK IN DRŽAVJANOV.
V SLOVENIJI IMA OBLAST LJUDSTVO. DRŽAVJANKE IN DRŽAVJANJE IMAJO
PO NAČELU DEJAVNE OBLASTI NA ZAKONODAVNO, IZVŠKO IN SODNO.
SLOVENIJA JE NEODtujlivi pravi slovenski narod in z gotovostjo
po načelu dejavne oblasti na zakonodavno, izvrško in sodno.

UVOD

Državni zbor je priredil slavnostno sejo Društva poslancev 90 ob 20. obletnici plebiscita. Društvo združuje 265 nekdanjih in sedanjih poslank in poslancev Državnega zbora ter delegatk in delegatov prve slovenske demokratično izvoljene skupščine.

Javnost je lahko spremlja slavnostno sejo preko televizijskih in spletnih prenosov. Vsebina seje pa postane pregledno dostopna v obliki sejnega zapisa.

Državni zbor slavnostno sejo zvočno posname. V uredništvu sejnih zapisov se ob poslušanju zvočnega posnetka preveri avtentičnost zapsanega, besedilo pa se uredi v skladu s strokovnimi merili prenosa govorjene besede v zapisano. Takšno preverjeno in jezikovno urejeno besedilo se izda v publikaciji Sejni zapisi Državnega zbora. Sejni zapis slavnostne seje vsebuje vabilo na slavnostno sejo in besedilo seje, zapisano v prvi osebi.

Sejni zapisi so zgodovinski dokument in vir za preučevanje parlamentarne zgodovine, tradicije, predstavniške demokracije in jezikovne kulture.

Sejni zapisi Državnega zbora. Slavnostna seja Društva poslancev 90 (22. decembra 2010)

Pripravil: Dokumentacijsko-knjižnični oddelek

Urednici: Tatjana Mirt-Kavšek, mag. Vesna Moličnik

Izdajatelj: Državni zbor

Naslov: Šubičeva 4, 1102 Ljubljana

Telefon: +386 1 478 94 00

Leto izida publikacije: 2011

www.dz-rs.si

Državni zbor V. mandat

Slavnostna seja Društva poslancev 90 ob 20. obletnici plebiscita 22. december 2010

Govorniki : dr. Marko Pavliha.....predsednik Društva poslancev 90
Dr. Pavel Gantar.....predsednik Državnega zbora
dr. Spomenka Hribarslavnostna govorka

Slavnostna seja se je začela ob 17. uri.

/ slovenska himna – S. Premrl: Zdravljica,
Parlament dixie band/

DR. MARKO PAVLIHA: Spoštovani gospod predsednik Državnega zbora dr. Pavel Gantar, spoštovani predsednik Državnega sveta mag. Blaž Kavčič, spoštovani član predsedstva leta 1990 gospod Ivan Oman, člani predsedstva Demosa, nekdanji delegati, delegatske, poslanci in poslanke, spoštovana slavnostna govornica dr. Spomenka Hribar, spoštovani ugledni gostje, prijateljice in prijatelji!

V čast mi je in počutim se vzhičeno, ponosno in domoljubno, ker imam privilegij, da otvorim 1. slavnostno sejo Društva poslancev 90 ob 20. obletnici plebiscita in prvih večstrankarskih volitev v Sloveniji. Pristrčno dobrodošli!

Naše društvo je bilo ustanovljeno oktobra 2008 z namenom, da združi nekdanje in sedanje poslanke ter poslance in nekdanje delegate vseh sklicev od leta 1990 dalje ter bivše poslance Evropskega parlamenta. Društvo med drugim skrbi za interese članov in pomaga pri razreševanju naših tegob, za poglobitveni cilj pa smo si postavili nalogo širjenja vrednot parlamentarizma in demokracije. Društvo vključuje približno polovico vseh nekdanjih in sedanjih poslancev in delegatov, teh je skupaj 494, a članstvo se povečuje iz leta v leto. Društvo je vse bolj prepoznavno, saj organiziramo srečanja poslank in poslancev, predvsem ob državnih praznikih, organiziramo javna posvetovanja in se oglašamo ter komentiramo nekatere družbenopolitične probleme. Želimo si izboljšati okrnjen ugled slovenskega poslanstva in nadstrankarsko sodelovati pri graditvi mostu med različnimi političnimi interesi, ki bi morali biti namenjeni obči blaginji in duhovnemu blagorju, ne pa političnim intrigam in ambicijam posameznikov. Smo z vseh vetrov, a jadra razpeli smo le ena, kajti društvena barka je skupna in celotnemu narodu dodeljena. Sposobni smo argumentiranega dialoga, strpnosti in prijaznosti, česar se bodo prej kot slej našli tudi drugi politiki. Upamo, da bomo v

naslednjih 20 letih državnega odraščanja več energije namenili etiki, vrlinam in vrednotam, ki so nujne za delovanje slehernega družbenega sistema. Joseph Conrad je nekoč dejal, da je predsodek megla, ki je ne predre noben sončen žarek. Mi pa verjamemo, da bo etično sonce tudi v naši domovini nekoč razjasnilo nebo starih zamer.

Gospe in gospodje, v veliko čast mi je, da lahko za govornico povabim predsednika Državnega zbora gospoda dr. Pavla Gantarja, ki se mu ob tej priliki najlepše zahvaljujem za sodelovanje in gostoljubje ter hkrati izražam upanje vseh naših članic in članov, da bo naše sodelovanje v bodoče še bolj tesno in plodovito.

DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa. Spoštovani predsednik Društva poslancev dr. Marko Pavliha, spoštovani predsednik Državnega sveta mag. Blaž Kavčič, cenjena slavnostna govornica Spomenka Hribar, cenjeni gostje, dragi prijatelji, nekdanji in sedanji poslanci in poslanke in tudi delegatke in delegati!

Veseli me, da vas lahko pozdravim na današnji slavnostni seji Društva poslancev 90, ki je posvečena 20. obletnici prvih večstrankarskih volitev in plebiscita. Verjamem, da se vsi spominjamo vala demokratizacije, ki je konec 80. let prejšnjega stoletja preplaval vzhodno Evropo in zajel tudi Slovenijo. Bili smo priča demokratičnemu prebujanju in vrvenju raznolike, tudi nazorsko heterogene civilne družbe, ki je spodbudila korenite politične spremembe in družbene spremembe. Politične posledice padca Berlinskega zidu so pri nas še okrepile že obstoječe ideje o samostojnem odločanju, o demokraciji in oblikovanju neodvisne države. Tako samozavestno okrepljeni smo začeli jasneje in odločneje izražati zahteve po drugačni in bolj demokratični državni ureditvi, ki bi nam omogočila večjo neodvisnost in samostojnost pri odločanju o lastni usodi in prihodnosti. V procesu nastajanja nove države je seveda imel Državni zbor oziroma pred tem demokratično izvoljena Skupščina Republike Slovenije nedvomno ključno vlogo, da bi v areno mednarodne skupnosti stopili verodostojni, smo morali nastajajočo državo opremiti z vsemi potrebnimi atributi državnosti. Predvsem pa smo morali mednarodni skupnosti dokazati, da smo sposobni opravljanja vseh funkcij, ki pretičajo državi.

Tedanja skupščina je uspela še pravočasno sprejeti ključne in usodne odločitve. Po uresničevanju te zgodovinske vloge, ki je bila zaupana, pa imela tudi nemalo sreče, da je delovala v razmerah velike politične in družbene usklajenosti glede ciljev in njihovega uresničevanja. Vsekakor ni pretirano, če rečem, da brez zakonodajne veje oblasti, zakonskih okvirov, ki jih je postavila, ideje o naši neodvisni državi ne bi mogli uresničiti.

Spoštovani! Pred dvema desetletjema smo bili priče številnim dogodkom, ki so se zgodili v okviru osamosvojitvenega procesa in vzpostavljanja demokratičnih temeljev slovenske države. Bili so bolj ali manj odmevni, nekateri bolj burni, nekateri celo nekoliko neopazni, vsi pa so brez izjeme pomembno vplivali na razvoj in potek osamosvajanja naše države. Zato smo se v Državnem zboru na začetku tega iztekajočega se leta odločili, da nekatero izbrane, zlasti za razvoj slovenske parlamentarne demokracije ključne zgodovinske dogodke še posebej obeležimo. V tem duhu smo se marca letos spomnili 20. obletnice sprejema ustavnih sprememb, ki so bistveno spremenile notranjo ustavno ureditev tedanje Republike Slovenije. Sprejem teh dopolnil danes morda ne sodi med najbolj odmevne in najbolj prepoznavne dogodke tistega časa, a če tudi te spremembe niso neposredno posegle na področje odnosov v tedanji federaciji in bi jih morda kdo utegnil lahkomišelnost označiti za obrobne, so pomembno vplivale na nadaljnji potek osamosvajanja Slovenije.

Spoštovani! Kot se za Državni zbor, za zakonodajno vejo oblasti spodobi, pa seveda nismo pozabili enega ključnih dogodkov, s katerim smo si tlakovali našo pot v samostojnost, torej na 20. obletnico prvih večstrankarskih volitev v Sloveniji po letu 1945. Te volitve so pomenile izjemen dosežek in velik napredek, katerega pomena se v primerjavi s plebiscitom ali razglasitvijo neodvisnosti morda vsi ne zavedamo dovolj. Pravno podlago za prehod v večstrankarsko demokracijo so predstavile ustavne spremembe, sprejete že septembra 1989, omogočile so, da so se 8. aprila 1990 nekdanje zvezne družbenopolitične organizacije in nove stranke pomerile na prvih demokratičnih večstrankarskih volitvah. Visoka, tedaj kar 84 % volilna udeležba, je jasno in nedvoumno odražala željo, odločenost in motiviranost slovenskega naroda po politični participaciji in demokratičnih spremembah. Z večstrankarskimi volitvami, konstituiranjem večstrankarske skupščine, ki je prevzela pomembne predstavniške in legitimne naloge, so bile dane formalne možnosti osamosvojitvenega procesa. Ker je šlo za zgodovinski dogodek z daljnosežnimi posledicami in ker v sodobnem pojmovanju demokracije veljajo demokratične volitve za enega od najbolj pomembnih izrazov ljudske suverenosti, smo obletnico tega pomembnega dogodka še posebej obeležili s slavnostno sejo ter strokovnim srečanjem o prihodnosti parlamentarne demokracije.

Iztekaajoče leto bomo v Državnem zboru seveda sklenili z obeležitvi letošnje najodmevnejše in najbolj prepoznavne obletnice – 20. obletnice plebiscita o samostojni in neodvisni Republiki Sloveniji. Z njim smo naši nastajajoči

državi postavili temeljni kamen in vtisnili nedvoumen pečat legitimnosti. Za doseg tega skupnega cilja smo uspeli preseči marsikatero medsebojne razlike, razprtije in ideološka razhajanja, kajti takrat je bilo pomembno le eno, slediti željam, slediti sanjam in jih uresničiti zase in za prihodnje rodove.

Spoštovani! Danes smo znova na prelomnici, ki prav tako od nas terja spremembo prevladujoče miselnosti. Če je šlo pred 20 leti za usodo, vprašanje naroda in države, pa ne gre danes za nič manj usodno vprašanje o veljavnosti splošnih človeških vrednot in etičnih norm. Postavljeni smo pred izziv, kako v prihodnje razvijati in krepiti demokratično, pravno, učinkovito, gospodarsko uspešno in socialno pravično državo, ki bo vsem državljanom in državljanom omogočala kakovostno življenje. Zgodovina potrjuje, da smo se sposobni soočiti tudi z najtežjimi izzivi. Zato upam, da bomo tudi tokrat kljub pestrosti prepričan in pogledov premgli dovolj modrosti in tvorne enotnosti v korist blaginje vseh državljanov in državljanov.

Spoštovani! Dovolite mi, da vam ob tej priložnosti voščim tudi vesele božične praznike in srečno novo leto! Hvala za pozornost.

/ aplavz/

DR. MARKO PAVLIHA: Najlepša hvala predsedniku Državnega zbora za prijazen nagovor!

Zdaj pa imam posebno čast, da k mikrofону povabim našo kolegico, gledališko igralko, docentko Jerco Mrzel, ki nas bo popeljala v skrivnosten Kocbekov svet lipicanca.

/ recital: Jerca Mrzel: Lipicanci (Edvard Kocbek)/

/ aplavz/

/ glasbena točka: Parlament dixie band/

/ aplavz/

DR. MARKO PAVLIHA: Mislim, da govorim v imenu vseh, če naše občutke opišem z eno samo besedo, "čudovito".

Na koga pomislite, če naštejemo naslednje attribute? Slovenska filozofinja, sociologinja, publicistka, vodilna članica Slovenske demokratske zveze in Demosa, delegatka v prvi demokratični skupščini. In spisek je še zelo dolg. Gospe in gospodje, k slavnostnemu govoru vabim našo doktorico Spomenko Hribar.

Prosim.

/ aplavz/

DR. SPOMENKA HRIBAR: Hvala za besedo! Spoštovani zbor!

V čast mi je, da bom skupaj z vami obeležila naš praznik. Prazniki so priložnost v življenju posameznika neke skupnosti, da se spomni pomembnih ali celo usodnih dogodkov, ki so odločilno vplivali na njegovo življenje in hkrati pregleda svoj trenutni položaj.

Plebiscit, na katerem smo se Slovenci in drugi prebivalci odločili za samostojnost in lastno

državo, je gotovo eden najpomembnejših dogodkov za vse nas. Živeče na majhnem koščku med Jadranskim morjem, romanskim, germanskim in hrvaškim življenjem. Primerno je torej, da se spomnimo dogajanja okoli plebiscita in tudi po njem. Temeljni pogoj za osamosvojitve in ustanovitve lastne države je bila uvedba parlamentarne demokracije, torej svobodnih volitev leta 90, kot je omenil že gospod predsednik. Z njimi so sploh lahko prišle na dan vse politične opcije prebivalstva in tako tudi želja, hotenje po osamosvojitvi in ustanovitvi lastne države.

Do plebiscita pa je bilo še daleč. Prvo, kar smo morali premagati, je bila letargija, občutek majhnosti, celo manjvrednosti, nemoči. Vso preteklo zgodovino smo bili del te ali one države, nikoli samostojni, nikoli subjekt lastne usode. Premagati občutek, da ne moremo tako rekoč nič narediti sami za sebe, je bil odločilni premik v nas samih, v vsakem prebivalcu Slovenije posebej. Pomenil je prestop iz paradigme pasivnega vdajanja v usodo v paradigmo aktivnega subjekta. Podoben prestop iz pasivnost v aktivnost se je v slovenskem narodu zgodil leta 1941 ob zasedbi okupatorjev, ko se je v slovenskem narodu spontano zbudil odpor in se je, vsaj v začetku, skoraj navdušeno odločil za upor. Taki dogodki, ne tisto, kar jim sledi, so usodni za neko skupnost, saj opredelijo vso njeno prihodnost. Tako je tudi Narodnoosvobodilni boj eden od temeljnih pogojev, da smo leta 1990 res začeli z aktivnostmi za osamosvojitve in ustanovitve lastne države.

Če smo premagali letargijo, pa še nismo premagali zgodovinske razklanosti med nami. Ni priložnost, da bi na tem mestu obnavljala vzroke za naš nacionalni spor. Dejstvo je, da je bil in da smo morali medsebojno nezaupanje premagati. Ne drži, da je bila takratna opozicija proti osamosvojitvi, to je nenazadnje pokazal sam rezultat plebiscita. Toda globoko je bilo njeno nezaupanje do subjektov osamosvojitve, do koalicije Demos. Menim, da je šlo pri opoziciji za strah, da bo po osamosvojitvi postavljena v podrejeno vlogo, da si bo rezultat – uspeh plebiscita, prisvojila pozicija – Demos. Na strani Demosa pa se je strah kazal v nezaupanju in podmeni, da je opozicija tako navezana na Jugoslavijo, da si samostojnosti sploh ne želi in da bo blokirala priprave na plebiscit. Na srečo smo se po dolgih dogovarjanjih spravili med seboj in zmogli medsebojno zaupanje. Ideja in prizadevanje za spravo je imela pomembno vlogo kot zavest, da lahko samo skupaj naredimo odločilni korak v korist vseh.

Sam plebiscitni dan se je spontano spremenil v praznik. Objavi rezultatov je sledilo ljudsko slavlje, kakršnega ne pomnim in ga v naši zgodovini tudi ni bilo, tako enodušnega, tako sproščenega, tako polnega zaupanja v prihodnost.

Postavili smo temelj svoji državi. Žal je koalicija Demos, gledano v celoti, po osamosvojitvi omagala v svojem pozitivnem naboju. V njem so vse bolj prevladovala radikalne desne in protikomunistične težnje, pojavil se je sindrom absolutnega zmagovalca, ki naj bi bil seveda sam Demos, in kmalu se je pozabilo, da je zasluga tolikšnega pozitivnega rezultata plebiscita navsezadnje tudi zasluga opozicije.

Radikalni, pogosto nacionalistični in izrazito protikomunistični nastopi so pogojevali tudi prepire znotraj samega Demosa. Šlo je za vprašanje, ali bo Demosova oblast zgolj zamenjala komunistično iz prejšnjega režima, delovala pa z enako izključevalno logiko, ali ne. Vsako načelno izključevanje katerekoli politične opcije pa je nelegitimno in je v opreki s spravo, že s samim prizadevanjem za spravo in pomiritev. Težnja po maščevanju za sicer nedvomno storjene krivice v prejšnjem sistemu pa je tako in tako nelegitima in škodljiva za nacionalno skupnost. Demos se je zaradi teh notranjih nasprotij, ki so se pogosto kazala v sovražnih besedah in dejanjih do libertarnih članov Demosa, sam že po dveh letih razpustil.

V času Demosove oblasti je bilo storjeno veliko napak. Med največje štejem: vprašanje meje s Hrvaško, Zakon o denacionalizaciji in izbris več kot 20 tisoč ljudi iz registra stalnih prebivalcev.

Prevelika zaupljivost v prijateljske, dobrososedske odnose s Hrvaško je bila vzrok, da v času ustanovitve države nismo meje s svojo sosedo primerno zavarovali.

Zakon o denacionalizaciji je uzakonil vračanje nacionaliziranega premoženja v naravi, kar je povzročilo ukinitve mnogih proizvodnih obratov, kmetijskih zadrug in potomci, prejemniki denacionaliziranega premoženja, niso imeli ne znanja ne volje po obnovi nekdanjih tovarn, podjetij, dejavnosti sploh. Podoben pretres je po mojem mnenju povzročila nacionalizacija po 2. svetovni vojni, ki je tudi ukinila tekočo proizvodnjo in zavrgla znanje, ki so ga imeli prejšnji lastniki. Vse je bilo treba začeti od začetka.

Tretja napaka je bil izbris več tisoč ljudi iz registra stalnih prebivalcev v Sloveniji. Zmanjkalo nam je srca za bližnjega.

Našla bi se še kakšna Demosova napaka, vendar naj opomnim, da pa tudi nobena naslednja pozicija teh napak ni odpravila, pa bi jih lahko, še je bil čas. Popraviti zdaj je mnogo težje, marsikdaj pa tudi nemogoče.

Omeniti pa velja tudi delo, ki je bilo opravljeno v dveh letih Demosovega vladanja. Izvedli smo plebiscit o osamosvojitvi, postavili državo z vsemi upravnimi institucijami, koncipirali in sprejeli smo Ustavo Republike Slovenije, ustanovili Slovensko vojsko, odbili napad JLA, natisnili svoj denar – najprej v obliki plačilnih bonov – in poskrbeli za preživetje, k čemur so spadali zagotovitev državnih rezerv s hrano in energenti v primeru daljše krize, dosegli smo mednarodno priznanje svoje države in tako dalje. Nobena naslednja vlada oziroma koalicija po svoji učinkovitosti ni primerljiva z učinkovitostjo Demosove koalicije. Zatorej mi je v čast in sem kljub mnogim tedaj narejenim napakam ponosna, ne le, da sem bila članica prvega sklica parlamenta, ampak prav posebej, da sem bila članica Demosa.

Danes nekako ni primerno, da bi se v prazničnem razpoloženju ukvarjali s sedanostjo in kritiko današnjega stanja, povsem mimo pa tudi ni mogoče. Prvo, kar me je presenetilo, je bilo, da se je že Drnovškova vlada, ki ji je Demos, kot celota gledano, prostovoljno predal oblast, začela obnašati nesuvereno v zunanji politiki, navznoter pa drobnjakarsko. To se ni spremenilo do danes.

Medtem ko smo v času osamosvajanja nastopali suvereno in jasno zastopali svoje interese, je po osamosvojitvi prišlo do upada našega napona. Začelo se je ponižno klanjanje mednarodni politiki. To je šlo tako daleč, da nismo jasno in odločno zastavili svoje besede pri obrambi pravic naših ljudi v zamejstvu, niti ne zahtev do nadomestila za trpljenje in škodo, povzročeno med drugo svetovno vojno, nekdanjim okupatorjem. Tudi v odnosu do Hrvaške je prišla na dan gola pragmatičnost, brez interesa, da pridemo do meje, ki bi upoštevala pravičnost glede na dejstvo, da je Jugoslavija in posledično Hrvaška dobila ozemlje na račun slovenskega narodnostnega ozemlja, ki ga je v zameno zanj dobila Italija. V notranji politiki pa se je bolj ali manj uveljavilo sprotno mašenje lukenj, vse brez jasne strategije, kako bomo obvarovali okolje za naše potomce, kako bomo odpravili revščino, ki je danes nezaslišana, saj veliko ljudi živi pod ravno dostojnega življenja, kar je še posebej žalostno in nesprejemljivo. Nabavljamo pa drago orožje in opremljamo vojake, da jih pošiljamo v Afganistan, kjer nastopajo kot okupatorji in se sami predajamo nevarnosti terorističnih akcij. Da bomo kdaj doživeli takšen absurd, si v času plebiscita nisem mogla niti predstavljati.

Kljub temu menim, da imamo še dovolj vzvodov, da ponovno obudimo nacionalno energijo in medsebojno zaupanje.

Ni mogoče spregledati našega nacionalnega napredka, ki je bil velik v teh 20 letih, toda položaj, v katerem smo se znašli, ni le posledica svetovne gospodarske krize, temveč tudi naših napak v preteklih 20 letih. Začasno se bomo morali odpovedati prevelikim apetitom, seveda tisti, ki jih imajo in ki se jim lahko odpovedo. Predvsem pa moramo postaviti jasno strategijo nacionalnega razvoja v korist vseh. Največ je odvisno od nas samih. Hoteli smo svojo državo, imamo jo, izkoristimo jo v svojo dobrobit.

S temi željami vam, spoštovani nekdanji in sedanji poslanci, in vsem prebivalcem Slovenije čestitam k našemu prazniku. Hkrati pa naj vam zaželim zdravo in srečno novo leto 2011! Hvala lepa.

/ aplavz/

/ glasbena točka: Parlament dixie band,
vokal: Breda Senčar, Jerca Mrzel/

/ aplavz/

DR. MARKO PAVLIHA: Mislim, da se ob takšnih zvokih vsi počutimo svetniško.

Zdaj pa bom naredil nekaj, kar se poredko dogodi v tej dvorani. Namreč, sejo bom počasi zaključil brez glasovanja. Tudi aplavz se redko dogodi. Še enkrat bi se želel od srca zahvaliti naši slavnostni govornici dr. Hribarjevi, seveda res lepa hvala ansamblu Parlament Dixie Band, Bredi Senčar, Jerci Mrzel za čarobne umetnostne trenutke.

/ aplavz/

In drage kolegice in kolegi, vam tudi za prisotnost, da ste prišli v tako množičnem številu. Seveda tisti, ki pa se še niste imeli priložnost včlaniti v naše društvo, pa to lahko storite bodisi danes ali kadarkoli drugič.

Dovolite mi še, da za konec vsem čestitam ob državnem prazniku. Da vsem državljanom in seveda vam voščim vesele božične praznike in zlasti zdravo, uspešno in vsestransko srečno novo leto!

Zdaj pa vas vse skupaj v duhu tega, da smo pravzaprav spet doma, vabim na druženje v preddverje naše velike dvorane. Hvala lepa.

/ aplavz/

Seja se je končala 22. decembra 2010 ob 17.42.